VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE JAKO CENTRUM EKONOMICKÉ VĚDY VE 21. STOLETÍ

Stanislava Hronová, Richard Hindls, Vysoká škola ekonomická v Praze

Česká společnost byla koncem 20. století plně vtažena do procesu globalizace a evropské integrace. Tyto jevy přinášejí do jejího života zásadní změnu podmínek – dochází k propojení české ekonomiky, politického, sociálního a demografického prostředí a tradice kultury s odpovídajícím prostředím jiných zemí. Do popředí se dostává nutnost obstát a prosadit se v tomto dynamickém multikulturním prostředí, tj. nutnost orientovat vývoj české společnosti tak, aby se ve všech směrech stala konkurenceschopnou. Základní cestou, jak takového postavení dosáhnout, je směřování k vysoce vzdělané, inovační a sociálně soudržné společnosti. Předpokladem harmonického vývoje v globálním prostředí musejí být i koncepce ekonomické, vzdělanostní a sociální politiky, vycházející z výsledků společenskovedního interdisciplinárního výzkumu.

V tomto procesu hraje nezastupitelnou roli i výzkum ekonomický, jehož nedílnou součástí jsou témata řešená pracovišti Vysoké školy ekonomické v Praze. Současná pozice ekonomické vědy ovšem není vůbec lehká. Dlouhodobý tlak praxe na výchovu praktických ekonomů vedl k určitému upozadění ekonomické vědy a k pozvolnému oslabování diskusí o vážných tématech hospodářské teorie. A komplexní výzkum aspektů ekonomických procesů doposud v České republice neexistuje: výzkum této problematiky se realizuje v linii projektů a výzkumných záměrů na jednotlivých vysokých školách a v různých institucích, je silně fragmentován, a tak nemá integrující koncepci a směr. To snižuje i efektivnost uplatnění v hospodářské praxi.

Koncepce dlouhodobého rozvoje výzkumu na VŠE vychází ze základního charakteru této instituce jako školy univerzitního typu, založené na širokém zastoupení společenskovedních a exaktních oborů, zajišťovaných a realizovaných vysoce strukturovaným souborem sedmi stovek pedagogů, vědců a výzkumníků. Ti připravují každoročně kolem dvacet tisíc studentů a několik stovek doktorandů. Takový potenciál formuje základní východiska pro vědecké a výzkumné aktivity.

Předpokladem dlouhodobého rozvoje VŠE jako výzkumné organizace je stanovení a koncepční prosazování vědní politiky školy a koordinace vědecké a výzkumné činnosti fakult. Tyto politiky vycházejí ze stěžejních vědních předpokladů VŠE,

jimiž jsou zejména propojení výzkumné a pedagogické činnosti, významná role VŠE v oblasti ekonomické teorie a výzkumu v rámci České republiky a přiměřené podmínky pro rozvoj mezinárodní vědeckovýzkumné spolupráce. Všechny tyto předpoklady jsou dány dlouhodobě stabilní a uznávanou pozicí VŠE i v mezinárodním kontextu. Výzkum na VŠE má velmi široký tematický záběr včetně nemalého počtu vědecky orientovaných studentů doktorského studia. A v neposlední řadě je důležitým faktorem rovněž hluboká a stabilní spolupráce s ekonomickou praxí ve sféře podnikatelské, institucionální a správní.

Uvedené dispozice charakterizují VŠE jako specifické pracoviště v rámci národního výzkumu nejen v oblasti ekonomie, ale i v souvisejících společenskovědních disciplínách. Podstatným rysem je rovněž stabilizovaná pozice VŠE v rámci Evropského výzkumného prostoru a spolupráce s významnými partnery z celého světa. To zakládá dlouhodobé šance na dosažení srovnatelných výsledků v konkrétních oblastech základního a aplikovaného výzkumu. K podpoře a vytváření specializovaných výzkumných pracovišť a laboratoří, popř. vědeckých sekcí kateder, které vykazují nadstandardní výsledky ve výzkumu a vývoji, je využíváno zejména prostředků institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace. Cílem je podpora excelence ve výzkumu a důraz na kvalitní publikace, které jsou pravidelně vyhodnocovány a oceňovány na fakultách i na úrovni VŠE jako celku.

Velká pozornost v rozvoji vědy a výzkumu je věnována účasti pracovišť VŠE ve výzkumných projektech domácích i zahraničních. Smyslem je dlouhodobé a koncepční posilování pozice VŠE v národním a mezinárodním výzkumném prostoru. Rozvoji mezinárodních kontaktů ve výzkumu a vývoji významně napomáhá i rostoucí mobilita vědeckých a pedagogických pracovníků a studentů doktorského studia.

Pro uplatňování perspektivních směrů výzkumu v souladu s odborným zaměřením jednotlivých fakult, kateder a vědeckých pracovišť VŠE je při podávání návrhů projektů (jak u českých, tak u zahraničních agentur) nezbytná odborná asistence. Servis, který zajišťuje oddělení vědy a výzkumu VŠE, je zaměřen na vyhledávání nabídek národních i mezinárodních grantových agentur, pomoc při sestavování návrhů, na kontrolu formálních náležitostí všech přihlášek, na formální a jazykovou podporu při podávání návrhů zahraničním grantovým agenturám a na poskytování informací o pravidlech veřejných soutěží jednotlivých poskytovatelů.

V období po roce 2000 bylo na pracovištích VŠE řešeno celkem 240 projektů GA ČR, 20 projektů EU (5. až 7. RP), 12 výzkumných záměrů, 7 projektů nově vytvořené TA ČR (program Omega) a řada dalších resortních vědeckých projektů. Podařilo se získat granty pro dvě centra základního výzkumu (program LC MSMT a program GB GA ČR), která jsou zaměřena na dynamické modely v ekonomii a tematicky propojují pracoviště Fakulty informatiky a statistiky a Fakulty financí a účetnictví. Zahraniční projekty (EU) byly zaměřeny zejména na oblast umělé inteligence a životního prostředí.

Důležitým východiskem pro zkvalitnění a rozvoj vědy a výzkumu je maximální podpora „mladé vědy“, tj. vědecké činnosti mladých pedagogických pracovníků, doktorandů a studentů magisterského studia s tím, že u studentů doktorských studií-

ních programů je jejich zapojení do vědecké a vědeckopedagogické činnosti kateder a fakult povinností. Nejde jen o začlenění doktorandů do tradičních výzkumných týmů na katedrách a o podporu jejich publikační činnosti, ale zejména o vytváření podmínek, které mladým vědeckým pracovníkům umožní samostatně připravovat projekt, řešit ho, účastnit se práce výzkumného týmu a dokázat výsledky své práce prezentovat a obhájit.

Po formální stránce jsou tyto činnosti z velké části podporovány projekty Interní grantové agentury. Nezanedbatelnou úlohu v tomto procesu hrají školitelé. Systém mimořádných stipendií je využíván k podpoře doktorandů, dosahujících vynikajících výsledků ve výzkumu, spolu se stimulací k úspěšnému ukončení studia ve standardní době. Existující mezinárodní spolupráce VŠE s partnerskými vysokými školami (těch je v současné době celkově už přes 200 a jde o projekty spolupráce nejen v doktorském studiu) a kontakty v rámci mezinárodních výzkumných projektů jsou základem pro zajištění dlouhodobých zahraničních výzkumných pobytů doktorandů. Důraz je kladen rovněž na systém práce s nadanými post-doktorandy tak, aby mohli dále pokračovat ve své výzkumné činnosti zapojením do výzkumných týmů fakult. Důležitým prvkem internacionalizace mladé vědy je i podpora organizace mezinárodních doktorandských konferencí a setkávání se na půdě VŠE.

Široká škála studijních oborů na VŠE umožňuje ve výzkumu a vývoji propojovat jednotlivé katedry, resp. celé fakulty a posilovat tak interdisciplinaritu jako tradičně silnou stránku výzkumných aktivit na VŠE. Je zřejmé, že právě tato orientace vytváří základnu pro zpracování široce pojatých výzkumných zadání v oblasti vědy. Staví totiž VŠE do pozice relevantního partnera pro orgány veřejné správy při zpracování koncepčních úkolů v oblasti hospodářské politiky.

Značným stimulem k rozvoji vědy a výzkumu na VŠE je i spolupráce s praxí, která přispívá k dynamizaci výzkumných témat a pomáhá zpětně k dotváření profesního profilu absolventů VŠE. Spolupráce podnikové sféry a akademických pracovišť přináší efekty např. ve formě konkrétních analýz rozvoje firem, ve formě informační podpory malých a středních podniků, koncepcí regionálního rozvoje či ve formě dalších témat aplikovaného výzkumu, které utvrzují dlouhodobě významné místo VŠE v národním ekonomickém prostředí. Široký odborný záběr vědeckopedagogických pracovníků VŠE zasahuje rovněž do oblasti poradenské, znalecké a expertizní činnosti. Všechny tyto aktivity jen potvrzují odbornou váhu VŠE jako špičkového ekonomického pracoviště České republiky a umožňují permanentní kontakt s praxí.

VŠE rovněž spravuje v rámci svého Centra informačních a knihovnických služeb největší ekonomickou knihovnu v ČR. K dispozici je v současné době multifunkční knihovnické centrum pro vědu a výzkum v oblasti ekonomie, které prostřednictvím virtuální ekonomické knihovny zpřístupňuje uživatelům klasické i elektronické informační zdroje nezbytné k jejich výzkumné činnosti. Tím se vytvářejí z pohledu informačního zabezpečení výzkumu předpoklady k vysoké kvalifikovanosti pracovníků a studentů VŠE a k jejich uplatnění ve všech sférách ekonomické činnosti.

VŠE v současné době vydává také dva impaktované časopisy Politická ekonomie (IF = 0,722; sledován v databázi Web of Knowledge od roku 1994) a Prague Economic Papers (IF = 0,561; sledován v databázi Web of Knowledge od roku 2010).

Univerzita dále vydává i recenzovaný časopis *Acta Oeconomica Pragensia*. Dalších šest recenzovaných časopisů vydávají ve své gesci fakulty. Kvalita těchto časopisů je založena na náročném a nezávislém recenzním řízení a je jí věnována značná pozornost. Ve výkonných a edičních radách časopisů jsou zastoupeni domácí i zahraniční odborníci.

Postavení výzkumu a vývoje na VŠE je samozřejmě značně závislé i na vnějším prostředí hodnocení a financování vědy v České republice. Logická dominance společenskovedního výzkumu na VŠE vytváří v porovnání s přírodními, technickými, medicínskými a jinými vědními obory poměrně specifické podmínky pro možnost čerpání finančních zdrojů od jednotlivých poskytovatelů. Jedinou cestou, jak obstát v porovnání s ostatními vědními disciplínami, je dbát neustále na vytváření co nejlepších podmínek pro vývoj a výzkum na VŠE, na výchovu mladých adeptů vědy a v co nejširší míře propojovat výzkum s výukou na jedné straně a s potřebami korporátní sféry na straně druhé. Pro to má i v roce 60. výročí svého založení Vysoká škola ekonomická v Praze všechny předpoklady.